

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi

Raport

o stanie środowiska
w województwie łódzkim
w 2008 roku

Biblioteka Monitoringu Środowiska
Łódź 2009

Autorzy:

**Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi oraz jego delegatury
w Piotrkowie Tryb., Sieradzu i Skierniewicach**

Włodzimierz Andrzejczak, Anna Diehl, Ryszard Klajs, Monika Krajewska, Marzanna Krzemińska,
Urszula Łukawska, Barbara Olczyk, Joanna Podlaska, Monika Rauba, Remigiusz Rudkowski,
Małgorzata Rusinek, Joanna Szczepańska, Bartłomiej Świątczak, Adam Wachowiec, Marcin Wężyk,
Mateusz Zakrzewski

**Wydanie Raportu dofinansowane przez
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi**

Instytucje, które udostępniły materiały do wykorzystania w Raporcie:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi
Urząd Marszałkowski – Departament Rolnictwa i Ochrony Środowiska
Urząd Marszałkowski – Departament Geodezji i Kartografii
Międzynarodowy Instytut Polskiej Akademii Nauk – Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii
pod auspicjami UNESCO
Katedra Ekologii Stosowanej Uniwersytetu Łódzkiego

Redakcja techniczna – Ryszard Klajs

ISBN 978-83-7585-050-5

Projekt, przygotowanie do druku, druk:
Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk
www.grzeg.com.pl

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	6
I Ogólna charakterystyka województwa	9
II Wody	13
Presje	14
Pobór wody	14
Źródła zanieczyszczeń do wód (odprowadzanie ścieków)	16
Stan	26
Wody powierzchniowe	26
Jakość wód	27
Ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód	27
Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód	30
Ocena stanu jednolitych części wód	31
Ocena stanu wskazującego na eutrofizację wód powierzchniowych	31
Ocena zanieczyszczenia wód powierzchniowych azotanami pochodzenia rolniczego	40
Ocena wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia	40
Ocena przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych	41
Ocena stanu wód powierzchniowych na obszarach sieci Natura 2000	41
Wody podziemne	42
Presje	42
Punktowe i liniowe źródła zanieczyszczeń	42
Stan wód podziemnych	42
Reakcje	50
Dynamika wzrostu liczby oczyszczalni ścieków	50
Renaturalizacja rzek – projekt SWITCH na rzece Sokołówce w Łodzi	52
Przyczyny, skutki i możliwości ograniczenia występowania toksycznych zakwitów sinic w Zbiorniku Sulejowskim	54
Strategia rekultywacji Zbiornika Sulejowskiego w oparciu o koncepcję ekohydrologii	56
III Powietrze	61
Wstęp	62
Presje	67
Emisja punktowa	67
Emisja liniowa	70
Emisja powierzchniowa	72
Stan	78
Imisja zanieczyszczeń gazowych w woj. łódzkim w 2008 r.	78
Dwutlenek siarki	80
Dwutlenek azotu	82
Tlenek węgla	88
Formaldehyd	89
Węglowodory	90
Ozon	91
Imisja zanieczyszczeń pyłowych w województwie łódzkim	94
Pochodzenie pyłu zawieszonego w atmosferze	94
Ocena imisji pyłu zawieszonego PM10	96
Depozycja metali ciężkich i WWA w pyłe zawieszonym PM10	104
Ocena imisji pyłu zawieszonego PM2,5	106

Oceny jakości powietrza w województwie łódzkim	108
Kryteria rocznej oceny jakości powietrza	109
Wyniki rocznej oceny jakości powietrza	111
Reakcje	123
Programy ochrony powietrza – narzędzie służące zarządzaniu jakością powietrza	124
IV Hałas	129
Wstęp	130
Hałas komunikacyjny	130
Łódź – wylot w kierunku Warszawy	130
Rawa Mazowiecka	130
Zduńska Wola	131
Piotrków Trybunalski	131
Pomiary przy autostradzie A2	132
Hałas przemysłowy	132
Podsumowanie	132
V Promieniowanie elektromagnetyczne	133
VI Ochrona powierzchni ziemi	143
Gleby	144
Istotne presje środowiskowe	144
Depozycja mokra	144
Ocena punktowych i liniowych źródeł zanieczyszczenia gleb w województwie	147
Stan	144
Ocena stanu zasobności gleb województwa łódzkiego w makroelementy	148
Ocena stanu zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi i pestycydami na obszarze Załęczańskiego Parku Krajobrazowego	153
VII Odpady	155
Wstęp	156
Składowiska odpadów	156
Sortowanie i kompostowanie odpadów komunalnych	159
Odpady niebezpieczne	160
Mogilniki	168
VIII Elementy przyrody	169
Leśnictwo	170
Charakterystyka przyrodnicza RDLP w Łodzi	170
Gospodarowanie zasobami leśnymi	171
Doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasu	171
Działania na rzecz zwiększania lesistości województwa	172
Ochrona lasu przed zagrożeniami powodowanymi przez czynniki abiotyczne, biotyczne	173
Ochrona przyrody i krajobrazu	174
Rezerваты przyrody	174
Parki krajobrazowe	176
30-lecie Załęczańskiego Parku Krajobrazowego	177
20-lecie Przedborskiego Parku Krajobrazowego	179
Obszary chronionego krajobrazu	180
Obszary Natura 2000	180
Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Zbiornik Jeziorsko PL B 1000002	184
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dąbrowa Grotnicka PLH 100001	185
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dąbrowa Świetlista w Pernie PLH 100002	185
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Lasy Spalskie PLH 100003	185
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Łąka w Bęczkowicach PLH 100004	185

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Niebieskie Źródła PLH 100005	186
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Pradolina Bzury-Neru PLH 100006	186
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Załęczański Łuk Warty PLH 100007	187
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Środkowej Pilicy PLH 100008	187
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Rawki PLH 100015	188
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Dolnej Pilicy PLH 140016	189
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Ostoja Przedborska PLH 260004	189
Pomniki przyrody	190
Stanowiska dokumentacyjne	191
Użytki ekologiczne	191
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	192

IX Działalność służb ochrony środowiska	195
Działalność WIOŚ	196
Działalność kontrolna WIOŚ	196
Działalność Laboratorium WIOŚ	196
Działalność Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w 2008 roku	199
Wstęp	199
Działalność kontrolna Funduszu	201
Finanse WFOŚiGW w Łodzi	202
Lista przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW w Łodzi	203
Priorytety ogólne	203
Priorytety dziedzinowe	204
Ochrona wód i gospodarka wodna	204
Ochrona atmosfery	204
Ochrona powierzchni ziemi	204
Ochrona przyrody i krajobrazu	204
Edukacja ekologiczna	204
Programy międzydziedzinowe i pozostałe zadania ochrony środowiska	205
Działalność w zakresie absorpcji środków unijnych	205
Realizacja dopłat do kredytów	207
Umorzenia pożyczek	210
Nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska	211
Realizacja zadań według poszczególnych dziedzin ochrony środowiska	212
Ochrona atmosfery	212
Ochrona wód	214
Gospodarka wodna	216
Ochrona powierzchni ziemi	217
Ochrona przyrody i krajobrazu, gospodarka leśna	218
Badania naukowe i ekspertyzy	219
Edukacja Ekologiczna	219
Pozostałe zadania ochrony środowiska	220
Informacja o wojewódzkich służbach ochrony środowiska	222

WPROWADZENIE

Realizacja projektów, związanych z absorpcją funduszy unijnych, przedsięwzięcia podejmowane w ramach realizacji planów i programów naprawczych przyjętych przez rząd i samorządy lokalne, indywidualne inwestycje w instalacje i urządzenia, czy wreszcie działania wymuszane wskutek wymogów wprowadzonych dyrektywami UE i polskiego prawa ekologicznego to główne powody, na których można budować nadzieję na poprawę stanu środowiska. Czy przynoszą one dla niego wymierne korzyści? Czy państwowy monitoring środowiska prowadzony na obszarze województwa potwierdza osiągnięcie zamierzonych celów i poprawę parametrów jakościowych?

Na te i inne pytania stara się odpowiedzieć kolejna edycja raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim, która oprócz analizy wskaźników charakterystycznych dla głównych komponentów środowiska, przedstawionej na tle presji środowiskowych, zawiera również ocenę trendów i zmian zachodzących w stanie wód i powietrza atmosferycznego. Publikacji towarzyszy niesłabnące zainteresowanie wynikające zarówno ze wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństwa, zapotrzebowania na informację i dane stanowiące uzasadnienie przyjmowanych priorytetów i kierunków działań, jak i ze zwykłego zainteresowania pojedynczego członka lokalnej społeczności sytuacją w jego najbliższym otoczeniu. Raport wykorzystywany jest także przez młodzież, głównie szkół ponadgimnazjalnych, gdy zagadnienia ochrony środowiska wplecione są w programy nauczania.

Prowadzone od wielu lat przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi obserwacje i pomiary zdają się potwierdzać pozytywną progresję stanu niektórych elementów środowiska. Odnosi się to głównie do wód powierzchniowych, czemu sprzyja zarówno propagowanie oszczędności wody jak i rozwój sieci kanalizacyjnych i systemów oczyszczania ścieków. Efekt ten może być jednak łatwo zniszczony wszędzie tam gdzie pozostała, niezorgano-

wana koncentracja zanieczyszczeń np. pochodząca ze spływów powierzchniowych z pól nawożonych zbyt intensywnie gnojowicą, przeważa nad zdolnością procesów samooczyszczania odbiornika lub pojedynczy awaryjny (często nielegalny) zrzut na długo zabije życie biologiczne.

Stan zanieczyszczenia powietrza pomimo dużych nakładów na redukcję zanieczyszczeń energetycznych nie ulega żadnej wyraźnej poprawie. W miarę rozbudowy sieci badawczej oraz rozszerzenia zakresu pomiarowego stwierdza się kolejne strefy przekroczeń. Przyczyn należy upatrywać w niedostatecznym wykorzystaniu i rozwoju sieci ciepłowniczej, przy nadal wysokim udziale węgla jako źródła indywidualnego zaopatrzenia w ciepło, w szczególności na obszarach koncentracji zabudowy.

Podobnie jest z ozonem, na którego stężenie mają wpływ warunki atmosferyczne i komunikacja samochodowa. Kwestia tylko z jakim ozonem mamy do czynienia. Ten zawarty w stratosferze chroni Ziemię i wszystkie organizmy żywe przed szkodliwym oddziaływaniem promieniowania ultrafioletowego. Ozon troposferyczny, szczególnie występujący przy powierzchni Ziemi, w większych stężeniach jest szkodliwy lub nawet trujący dla organizmów żywych.

Również klimat akustyczny pozostaje w zdecydowanej zależności od rosnącego natężenia ruchu kołowego na naszych jeszcze nie najlepszych drogach. Jeżeli skonfrontujemy to ze słabościami miejskiej komunikacji publicznej, stopniem wykorzystania transportu kolejowego, okresem raczkowania w realizacji systemów czynnej i biernej ochrony przed hałasem, to rysuje się nie najlepszy obraz komfortu akustycznego na terenach zabudowy mieszkaniowej. Radykalną poprawę i to zarówno jeśli chodzi o emisję zanieczyszczeń do powietrza jak i emisję hałasu może dać tylko wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centralne części miast – budowa obwodnic, autostrad i dróg ekspresowych. A może, wykorzystując centralne położenie na ma-

pie Polski, zapadną decyzje inwestycyjne dotyczące budowy szybkiej kolei łączącej Łódź co najmniej z Warszawą?

Żyjemy w stereotypach kształtowanych przez poszukujących sensacji i niusów. Demonizując problem zagrożenia azbestem jednocześnie stawiamy barierę dla lokalizacji składowisk azbestu. Azbestu, który choć jest kwalifikowany jako odpad niebezpieczny, to występuje naturalnie w przyrodzie, nie naruszony mechanicznie nie jest źródłem intensywnej, kancerogennej emisji, a instalacje do deponowania odpadów azbestowych mają zdecydowanie mniejsze wymagania niż analogiczne instalacje do składowania odpadów komunalnych. Nagłaśniając czy wyolbrzymiając lokalne konflikty, często mające swoje źródło nie w potencjalnych uciążliwościach projektowanych przedsięwzięć, lecz w oczekiwaniach grup interesu, spowalniamy tempo lokalizacji autostrad, dróg podstawowego układu komunikacyjnego czy innych poważnych inwestycji mających strategiczne znaczenie dla gospodarki kraju.

A przecież będąc częścią społeczności UE zobowiązani jesteśmy stosować jednakowe standardy w procedurze oceny oddziaływania na środowisko, gdzie dostęp do informacji, możliwość składania uwag i wniosków, dotyczy każdego obywatela, niezależnie od jego interesu prawnego czy faktycznego. Nauczmy się korzystać z tego przywileju w kontekście ochrony środowiska jako całości. Miejmy również świadomość, że nad prawidłową eksploatacją zrealizowanych przedsięwzięć czuwają służby wojewódzkiej inspekcji ochrony środowiska posiadające uprawnienia kontrolne, w tym weryfikacji

wielkości emisji ustalonej w pozwoleniu na wprowadzanie zanieczyszczeń czy wytwarzanie odpadów. Poddajmy się także osobistej refleksji czy w codziennym życiu i pracy dajemy środowisku co najmniej tyle ile od niego oczekujemy.

Publikacje takie jak raport o oddziaływaniu na środowisko są szczególnie cenną, wyważoną pozycją informacyjną, pozwalającą w sposób rzetelny i co ważne poparty dowodami przedstawić stan środowiska w naszym regionie. Ma ona za zadanie nie tylko w sposób bierny wypełniać obowiązek udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, ale również kształtować świadomość ekologiczną społeczeństwa, udrażliwiając zarówno na zachowania innych wobec zwykłego czy szczególnego korzystania ze środowiska jak i modelując własne pozytywne postawy, które pozornie nie mając istotnego znaczenia obszarowego, w koncentracji wielu podobnych nastawień proekologicznych mogą dać wymierny rezultat. Mam nadzieję, że rezultat ten zostanie uwidoczniiony w kolejnym cyklu pomiarowym, a WIOŚ w Łodzi, opracowując wyniki prowadzonego monitoringu będzie mógł z satysfakcją zaprosić wszystkich do ciekawej lektury, obrazującej zdecydowany postęp we wszystkich parametrach jakościowych środowiska w województwie łódzkim.

Łódzki Wojewódzki Inspektor
Ochrony Środowiska

Piotr Maks

Mapa administracyjna województwa łódzkiego